

Hidtil ukendte tjener tegn

– på anvisningssalgslisten i ANF

Egentlig er det utroligt, men fascinerende, at der indenfor numismatikken også her i 2022 kan dukke effekter op, som er ukendte for de fleste samlere.

Af Jens Skovly

Eksempler herpå er tre tjener tegn fra for længst hængangne Stephan à Porta & Co., som havde adresse på Kongens Nytorv 17 i København, samt et værdimærke, hvor initialerne N&J er indslået.

Tegnene, eller værdimærkerne, med initialerne S.à-P. & Co., er i værdierne 100 (øre), 500 (øre) og 10 kroner. De må betegnes som sjældne, idet de ikke er omtalt i bogen *Poletter og Pengetegn* (2004) af numismatikeren Jørgen Sømod (1944-2012).

Jørgen Sømod kendte dog ifølge nævnte værk til tjener tegn fra omtalte "schweizer-konditori", men han omtaler alene tegn i værdierne 1 (øre) og 5 (øre), begge i kobber. Betegnelsen schweizer-konditori opstod efter en ikke ubetydelig invasion af bagere fra alpelandet Schweiz, der i begyndelsen af det 18. århundrede slog sig ned i hovedsageligt København.

De nyopdukkede tegn er i henholdsvis forniklet zink for de to mindste værdiers vedkommende, og i messing for tegnet med værdien 10 kroner. På bagsiden er værdierne præget.

Kvaliteten af de nyopdukkede tjener tegn fra schweizer-konditoriet Stephan à Porta & Co. er i top.

*Et mærke med værdien 5 (øre)
og med N&J indslået.*

Et tjener tegn i kobber i værdien 5 (øre) fremgår heller ikke af Sømods værk. Det har de indslåede initialer N&J. Jørgen Sømød angiver ikke, hvor tegnene har været i brug, men undertegnede tør udmærket fastslå, at der ikke er tale om en reklamemønt fra popduoen Nik & Jay. Dog omtaler Sømød N&J-tegn i værdierne 10 kroner, 100 (øre) og 10 (øre).

De fire tjener tegn er på ANF' anvisnings-salgsliste i løbet af jubilæumsåret. Jørgen Sømød daterer de af ham kendte tegn til 1900-1920.

Populære 1870-1930

Tjener tegn var ifølge *Numismatisk Leksikon* (DNF 1996) af numismatikeren Peter Flensborg (1938-2011), meget benyttet på større restauranter, cafeer, spisehuse og hoteller i hovedsageligt hovedstaden, men også i større provinsbyer, i årene 1870-1930. Størstedelen af tegnene med de enkelte etablissemeters navn eller initialer var prægede.

Tegnene fungerede på den måde, at tjeneren ved sin ansættelse fik udleveret en aftalt sum i nævnte tegn. Når tjeneren afleverede sin bestilling til køkkenet, betaltes samtidig for bestillingen med tegnene. Når fyraftenen var nået, kunne eller rettere skulle tjeneren med kolde kontanter fra kunden tilbagekøbe tegnene således, at tjeneren igen var i besiddelse af den sum i tegn, han fik udleveret ved sin ansættelse. De kontanter, som herefter var tilbage hos tjeneren, var dennes løn og/eller drikkepenge.

Ifølge Jørgen Sømods nævnte værk blev der også benyttet tjener tegn på Amager – nærmere bestemt på “Sønderbros Theater”, som lå på hjørnet af Amagerbrogade og Hollænderdybet overfor Vor Frelser Kirkegård. På samme adresse drev desuden V. Larsen restaurant, og det fremgår af tegn med V. Larsen / Sønderbro indslået.